

МЕТОДОЛОГІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

А. ДОВГЕРТ

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
завідувач кафедри міжнародного приватного
права Інституту міжнародних відносин
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

О. МЕРЕЖКО

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри права
(Київський національний
лінгвістичний університет),
професор (Краківська академія
ім. Анджея Фрича Моджевського)

Вступ. За радянських часів наука міжнародного приватного права (далі — МПрП) ґрунтувалася на «класовому позитивізмі» як загальноправовому методі радянської юриспруденції. В основі методології радянської науки МПрП лежав метод діалектичного матеріалізму, який вбачав зміст МПрП лише в зіткненні «матеріальних інтересів» різних класів. З практичного погляду МПрП розглядали як інструмент «захисту СРСР від юридичної “інтервенції”» капіталістичних країн, як інструмент боротьби проти «невизнання буржуазними державами радянського цивільного права» (І. Перетерський, С. Крилов). Зміст норм МПрП визначався загальними завданнями радянської зовнішньої політики, що була спрямована на організацію мирного співіснування СРСР з буржуазними країнами (Л. Лунц). Доктрина МПрП здебільшого була націлена на визнання капіталістичними державами соціалістичної монополії зовнішньої торгівлі та соціалістичної власності (М. Богуславський).

У запропонованій статті з метою отримання нових теоретичних знань про предмет автори пропонують досліджувати МПрП за допомогою різних наукових методів (здебільшого неопозитивістських), які ще не набули належного використання серед українських вчених.

Чисельність методологічних підходів. З погляду гносеології існують три можливих джерела пізнання явищ навколишнього світу, зокрема права: 1) чут-

© А. Довгерт, О. Мережко, 2013

тевий досвід; 2) розум; 3) інтуїція [1, 3]. Причому ці три джерела пізнання в результаті ведуть до світоглядів матеріалізму, ідеалізму та інтуїтивізму.

У такому ракурсі МПрП також можна досліджувати з погляду його матеріального змісту (матеріальних інтересів конкретних держав та індивідів), з погляду юридичних понять і конструкцій юридичної логіки, за допомогою яких наука права намагається охопити МПрП (позитивізм і юриспруденція понять), а також на основі інтуїтивного проникнення у зміст МПрП та його зв'язки з реальним життям.

І хоча інтуїтивний спосіб пізнання МПрП на перший погляд виглядає дещо «суб'єктивним» або навіть недостатньо «науковим», насправді він також є одним із основних методів осягнення МПрП як особливого юридичного явища. Так, наприклад, суддя, який вирішує цивільну справу з іноземним елементом, намагається визначити право, застосування якого до цього правовідношення, обтяженого іноземним елементом, було б найбільш справедливим. Причому варто зазначити, що пошук суддею справедливого вирішення колізійної проблеми ґрунтується не лише на розумі та інтелектуальних операціях, а також на інтуїції судді, оскільки справедливість неможливо знайти та виразити за допомогою лише однієї юридичної логіки та правових понять. На основі цього в межах науки МПрП слід посилити застосування інших, непозитивістських методів дослідження, наприклад такого, як психологічний метод [2, 200–230].

Таким чином, методологія наукових досліджень у галузі МПрП повинна враховувати три зазначених вище джерела пізнання, а не віддавати перевагу одному з них.

Сучасна наука МПрП ще залишає на узбіччі людину, її невід'ємні права та свободи. Замість цього на основі соціалістичного праворозуміння в науці МПрП ще й донині триває дискусія (дуже схожа на війну, тому що підсвідомо існуючий класовий підхід не сприяє вияву толерантності у наукових колах) щодо галузевої приналежності МПрП. Одна група вчених ґрунтується на концепції внутрішньодержавної природи МПрП (водночас вони не єдині у питаннях галузевої приналежності МПрП, методів регулювання тощо) [3; 4, 27]. Інші стоять на позиціях міжнародно-правової природи МПрП [5, 91–114]. Цей підхід також є багатокольоровим. Третя група вчених вбачає в МПрП самостійну систему права поряд із міжнародним публічним та внутрішньодержавним правом. Нарешті, дехто розуміє МПрП лише як полісистемний комплекс (Р. Мюллерсон) [6].

Проте, на нашу думку, ця дискусія не є нагальною і перспективною, хоча б з огляду на те, що питання про предмет науки МПрП в різних країнах вирішується неоднаково. Так, наприклад, французька доктрина відносить до МПрП інститут громадянства і правового становища іноземців, колізійне право та питання міжнародного цивільного процесу. У Німеччині розглядаються, як правило, лише питання колізійного права. В цих країнах не витрачають часу на встановлення «істини» в питаннях про предмет і галузеву приналежність МПрП, які є, на їхню думку, другорядними, а принциповим моментом вважається розвиток методологій МПрП, правотворчої та правозастосовчої діяльності у цій сфері.

Негативні наслідки дискусії щодо галузевої приналежності МПрП нині відчуваємо дуже гостро у різних сферах. Так, у сфері законотворення з цим питан-

ням в Україні почали прямолінійно пов'язувати форму кодифікації норм МПрП. Окремі вчені та практики вважають, що оскільки МПрП є самостійною галуззю внутрішнього права, то воно потребує кодифікації у формі окремого закону, а не в формі такої ж за обсягом кодифікації, але в межах нового Цивільного кодексу України. У зв'язку з цим доцільно зазначити, що вирішального значення набуває не форма, а зміст кодифікації та запропоновані методи вирішення колізій.

Негативні наслідки дискусії щодо галузевої приналежності МПрП помітно навіть у сфері університетської підготовки фахівців. Помилкове гіпертрофування внутрішньодержавної природи МПрП шкодить міжнародно-правовому вишколу юриста.

Зазначена вище дискусія заважає також здобуванню нових знань про МПрП за допомогою таких загальних методологій, як теорія природного права, юридичний позитивізм, психологізм тощо.

Найсуттєвішим у МПрП є те, що воно є саме приватним правом, особливості якого нині обумовлені його могутнім зв'язком із природним правом і природними невід'ємними правами людини. Сучасне природне право виражене, насамперед, у культурі прав людини. Загальновизнано, що права і свободи людини визначають сенс, зміст та застосування законів, діяльність законодавчої та виконавчої влади, місцевого самоврядування та забезпечується правосуддям. Таким чином, одним із перспективних методів пізнання МПрП є його розгляд крізь призму прав і свобод людини. Застосування цього методу ставить, наприклад, під сумнів існування таких категорій українського МПрП, як взаємність у застосуванні іноземного права або реторсії (обмеження цивільних прав) відносно іноземних юридичних та фізичних осіб.

Щодо самого терміна «міжнародне приватне право», а також його приватноправової природи, то тут ми не можемо погодитися з тими вченими, які вважають, що насправді МПрП не є ні міжнародним, ні приватним, і взагалі не є правом як таким (наприклад, К. Ліпстайн). Така позиція окремих вчених обґрунтовується тим, що МПрП не є міжнародним, оскільки входить до національної системи права, що воно не є приватним, оскільки охоплює багато норм публічно-правового характеру, а також імперативні норми, зокрема імперативні колізійні норми. Крім того, на думку цих вчених, МПрП не є повноцінним правом, оскільки під правом вони розуміють насамперед матеріально-правові, а не колізійні (відсильні) норми.

Але насправді МПрП загалом виправдовує свою назву, оскільки: по-перше, предметом його регулювання є міжнародні (транскордонні) приватноправові відносини, тобто відносини, обтяжені іноземним елементом; по-друге, вихідним принципом МПрП є принцип «автономії волі» (*lex voluntatis*), який підкреслює, що МПрП є саме приватним правом; по-третє, МПрП ґрунтується на первинному методі приватного права — методі диспозитивного регулювання або методі координації; по-четверте, за своєю природою МПрП тісно пов'язане з міжнародним правом, особливо з таким його джерелом, як міжнародний договір, за допомогою якого здійснюється уніфікація колізійних і матеріально-правових норм приватного права; по-п'яте, в межах МПрП неухильно зростає питома вага уніфікованих матеріально-правових норм, які підкреслюють, що МПрП є справжнім правом у матеріально-правовому сенсі.

Таким чином, на основі основних тенденцій розвитку МПрП можна зробити висновок, що воно стає дедалі більше міжнародним і приватним правом.

Застосування різних методологій дослідження дозволяє по-іншому дивитися на вельми поширені в науці постулати. Так, у сучасній доктрині МПрП існування колізійних та матеріально-правових норм нерідко пов'язується з методами правового регулювання в МПрП. Наприклад, група колізійних норм вважається вираженням колізійного методу, а метод уніфікації матеріальних норм проявляється в міжнародно-договірних матеріальних нормах приватно-правового характеру тощо. Відомо, що в радянській правовій науці методу правового регулювання надавалося значення галузевоутворюючого чинника. Тому вчені, особливо ті, які хотіли представити МПрП окремою цивілістичною галуззю внутрішнього права, вели мову про існування притаманних, буцімто, лише МПрП таких методів, як колізійний (Г. Матвеев), або колізійний та метод уніфікації матеріальних норм приватного права (Л. Лунц, Г. Дмитрієва), або колізійний та прямий метод (Л. Галенська).

На нашу думку, вирішення правових колізій або створення уніфікованих матеріальних норм не є методами регулювання. Швидше за все, вони є загально-правовими прийомами. Так, наприклад, правові колізії вирішуються не тільки в МПрП. Існують інтерлокальні, інтерперсональні, інтертемпоральні та інші колізії у всіх сферах внутрішніх правовідносин однієї держави. Так само і уніфікація матеріальних норм може відбуватися не лише у сфері приватного права, а й у всіх сферах права, і навіть у межах однієї держави (наприклад, федеративної). Інша річ, що саме в МПрП зазначені прийоми найбільше застосовуються.

Під методом правового регулювання, насамперед, слід розуміти природну властивість приватного чи публічного права встановлювати характер поведінки учасників правовідносин. Тому МПрП як сфері приватноправових відносин притаманний такий загальний метод приватного права, як метод диспозитивного регулювання та координації (юридична рівність, вільне волевиявлення, автономія та майнова самостійність учасників). Проте через значне поширення в літературі, скажімо, такого терміносполучення, як «колізійний метод регулювання», цей вислів можна вживати, але в розумінні загальноправового прийому, який має свою специфіку при вирішенні територіальних колізій у МПрП.

Якщо ж говорити про матеріально-правовий спосіб регулювання, то, на нашу думку, він не обмежується лише створенням уніфікованих матеріальних норм, а охоплює гармонізовані матеріальні норми приватного права.

Як відомо, на відміну від уніфікації, гармонізація передбачає використання не лише міжнародних договорів, а й інших інструментів нормативної регламентації (торговельних звичаїв та узвичаєнь, модельних законів, типових контрактів тощо) з метою досягнення певного ступеню одноманітності норм, що регулюють міжнародну торгівлю. Інакше кажучи, термін «гармонізація» має більш широкий зміст, ніж термін «уніфікація», а її ініціаторами виступають, окрім держав, фізичні і юридичні особи. На основі цього гармонізацію норм приватного права слід також вважати важливим засобом матеріально-правового регулювання МПрП.

Звідси також випливає, що транснаціональне торгове право (*lex mercatoria*), яке було створене зусиллями міжнародних комерсантів за допомогою гармонізації, треба внести до складу МПрП.

Методологія колізійного права. Одним із важливих питань методології МПрП є питання про види колізій, на вирішення яких спрямований його юридико-технічний інструментарій.

Як відомо, в сучасній літературі виокремлюють такі види колізій у межах МПрП: 1) колізії між матеріальними нормами національного приватного права; 2) інтерлокальні колізії; 3) інтерперсональні колізії; 4) інтертемпоральні колізії [7, 153–156].

Проте, на нашу думку, проблематика МПрП пов'язана, принаймні, ще з двома видами колізій, які практично не висвітлювалися в його доктрині.

По-перше, це колізії функціонального плану, які ми пропонуємо умовно назвати «функціональними колізіями». Ці колізії стосуються насамперед різних функцій, які виконують органи судової влади в континентальній (європейській) та загальній (англо-американській) системах права. Якщо суди континентальної системи права, зокрема українські суди, при вирішенні колізійного питання лише застосовують право, зокрема іноземне матеріальне право, то суди загальної системи права (*common law*) можуть ще займатися правотворенням. Звідси можуть виникати функціональні колізії, оскільки ще й донині не зрозуміло, чи може національний суд континентального права, якщо національна колізійна норма відсилає до іноземного матеріального права країни системи загального права, виконувати при цьому нормотворчу функцію, при цьому судам загального права. Стосовно цього можна висловити припущення, що оскільки національний суд повинен застосовувати іноземне право так, як воно застосовується на батьківщині, то національний суд, якщо йдеться про загальне право, може також творчо підійти до застосування іноземної норми права і скористатися правотворчими повноваженнями.

Стосовно ще одного виду колізій, якому слід приділити більшу увагу в межах теорії МПрП, ми пропонуємо назвати їх «герменевтичними колізіями», оскільки вони безпосередньо стосуються питань розуміння та тлумачення права [8]. У цьому контексті йдеться про колізії та розбіжності між правилами, принципами та способами тлумачення, які використовуються в різних національних правових системах. Цілковито очевидно, що одну й ту саму норму права, навіть якщо йдеться про уніфіковану матеріально-правову норму, яку треба тлумачити з урахуванням її міжнародно-правового походження, національні суди, спираючись на національні підходи до тлумачення, можна інтерпретувати по-різному і дійти різних висновків щодо неї. Звідси випливає, що на порядку денному МПрП має стояти питання про уніфікацію правил тлумачення різних країн. З методологічного погляду це також означає необхідність посилення герменевтичних досліджень у теорії МПрП. Усе це дуже важливо для теорії та практики МПрП, оскільки без єдиного, уніфікованого підходу тлумачення норм у межах МПрП не може бути єдиного, уніфікованого застосування цих норм.

Утім, центральне місце як у науці, так і в позитивному МПрП всіх країн продовжує посідати колізійне право. Радянська доктрина МПрП, яка була зашорена на питаннях галузевої приналежності, фактично не створила розвинутої колізійної теорії (метод). Її відсутність відчувається нині дуже гостро на практиці, зокрема при вирішенні судами справ з іноземним елементом. Ще більші труднощі виникли під час кодифікації (а фактично — створенні нової системи) колізійного права України.

В основі сучасних методів колізійного права на Заході, що мають найбільше практичне значення, лежить теорія, запропонована Ф. Савіні у його знаменитій «Системі сучасного римського права» («*System des heutigen Romischen Rechts*»). Згідно з Ф. Савіні, колізійна проблема зводиться до локалізації правовідносин у просторі. Кожне правовідношення має основний зв'язок із певним правопорядком («осілість правовідношення»), який і треба відшукати за допомогою колізійних принципів, при цьому вирішальне значення має автономія волі. Критики цієї теорії називали метод Ф. Савіні сліпим, бо на його підставі застосовується абстрактний правопорядок без урахування інтересів сторін, відповідних держав або змісту застосованого права.

«Революція» колізійного методу відбулася у США, де в 1971 р. у Другому зведенні правил із конфліктного права було втілено ідею знаходження осілості правовідношення для кожної конкретної справи чи то частини справи («*case to case approach*»). Ця теорія відома під назвою «найбільш істотного (тісного) зв'язку» («*the most significant relationship theory*»). Система Другого зведення правил із конфліктного права складається із трьох елементів: принципів (політики) розділу 6, концепції найбільш тісного зв'язку та переліку партикулярних прив'язок. Розділ 6 приписує суду у виборі права враховувати такі фактори: потреби міжштатної та міжнародної систем; політика інших держав, що стосуються справи, та їхні інтереси у застосуванні до неї свого законодавства; захист виправданих очікувань сторін; основні політичні міркування, на яких ґрунтується відповідна галузь права; визначеність, передбачуваність і спільність результатів; легкість у визначенні та застосуванні права. Принципи розділу 6 та спеціальні прив'язки, що пропонуються для розгляду в конкретних сферах права, націлюють суди на право країни з «найбільш істотним зв'язком».

У Європі в цей час існувала система визначених та передбачених колізійних правил (частково кодифікованих, а частково встановлених судом), побудованих на систематизації Ф. Савіні. Американська колізійна «революція» спричинила справжню «методологічну бурю» в Європі. Одні автори говорили про збереження старої європейської традиції щодо системи визначених колізійних правил, інші наголошували на «кризі конфліктного права» в Європі. В результаті Європа все ж таки не встояла під натиском нової колізійної доктрини США.

Суть модифікованої європейської доктрини МПрП викладається формулою «*principle — presumption — back to principle*». Це означає, що всі колізії в МПрП вирішуються за принципом найбільш тісного зв'язку [9]. Презумпціями такого «тісного» зв'язку з окремими сферами права є визначені колізійні правила. Якщо застосування цих визначених колізійних правил не дає потрібного результату, суд у пошуках належного правопорядку повертається до самого принципу найбільш істотного зв'язку. Таким чином, Європа здебільшого зберегла традиційний підхід щодо системи визначених колізійних правил, але під впливом американського методу цей підхід ставав більш «гнучким». Європейські та американські конфліктні теорії останніми десятиріччями почали зближуватися.

Законодавство останніх років у галузі МПрП Європейського Союзу (Римська конвенція про право, що застосовується до договірних зобов'язань 1980 р., яка щойно замінена відповідним Регламентом Європейського Суду), Австрії, Швеції, Туреччини тощо, а за ними Росії, Білорусі, України, інших

країн СНД вже відобразило нову європейську конфліктну теорію. Так, у Законі України «Про міжнародне приватне право» передбачається, що у випадку, коли неможливо визначити право країни, що підлягає застосуванню на підставі об'єктивних колізійних норм та *lex voluntatis*, застосовується право країни, яке має більш тісний зв'язок із правовими відносинами [10, 60–61]. Недоліком побудови колізійного регулювання на основі визначеної системи об'єктивних колізійних норм є те, що охопити ними всі правові ситуації неможливо. Крім того, за конкретних фактичних обставин вони можуть викривляти принцип найтіснішого зв'язку. На подолання першого недоліку і спрямоване зазначене вище правило. Другий недолік такої системи долається за допомогою правила ч. 3 ст. 4 Закону України «Про міжнародне приватне право», згідно з яким визначене об'єктивними колізійними нормами право країни як виняток не застосовується, якщо за всіма обставинами справа має незначний зв'язок із визначеним правом країни і має більш тісний зв'язок із правом іншої країни. Це положення не застосовується, якщо сторони (сторона) здійснили вибір права, яке підлягає застосуванню до правових відносин (автономія волі). Але на підставі яких прийомів і методів буде визначатися більш тісний зв'язок у випадках відсутності об'єктивних колізійних правил або коли їх застосування викривляє цей принцип? Це запитання залишається відкритим для української теорії МПрП.

Висновки. Підіємо певні підсумки наших міркувань з приводу методології МПрП.

По-перше, МПрП ще й нині залишається однією з найзагадковіших і найскладніших сфер права, що дало привід М. Богуславському порівняти його з вищою математикою. При цьому слід додати, що майже щодо кожного питання МПрП у доктрині існують різноманітні і навіть протилежні погляди.

По-друге, накопичення проблемних питань у доктрині МПрП дає нам підстави вважати, що ця наука перебуває на порозі зміни його науково-теоретичної і методологічної парадигми, яка потребує нового творчого погляду на проблематику МПрП. Так, наприклад, повинно змінитися ставлення до самої концепції колізії в МПрП. Цю колізію треба розглядати не у вузькому сенсі, тобто як колізію законів чи національних систем права, а у більш широкому значенні, тобто як колізію правових культур, які охоплюють окрім національних норм приватного права ще й такі питання, як система національних соціально-юридичних цінностей (юридична аксіологія), принципи і способи тлумачення та розуміння права (юридична герменевтика), особливості національних політико-економічних систем, вплив особливостей національної моралі та релігійного чинника тощо¹.

По-третє, МПрП дедалі більше стає не стільки механізмом вирішення колізій між національними правовими системами та культурами, скільки механізмом координації і співробітництва між цими системами, в якому центральне місце займають права й інтереси людини.

По-четверте, в межах МПрП поступово формується власна ієрархія вищих соціально-юридичних цінностей, серед яких найважливішими є гуманізм і

¹ Значимо, що концепція правової культури, під якою розуміється «право в житті», а не «право в книгах», отримує дедалі більшу підтримку в дослідженнях вчених-юристів європейських країн [11, 230–232].

справедливість. Власне кажучи, принципи і механізми МПрП так чи інакше спрямовані на якомога повнішу реалізацію цих цінностей, котрі є дороговказами його подальшого розвитку.

Водночас слід зауважити, що МПрП, як і право загалом, має бути «мистецтвом добра і справедливості», і, як своєрідне мистецтво, повинно мати творчий характер. Ми переконані, що лише така творчість може подолати проблеми, які існують у теорії та практиці МПрП.

Таким чином, перед юридичною наукою в Україні нині стоїть завдання не лише створити сучасну методологію (теорію) колізійного права, а й розробити інші методологічні і гносеологічні проблеми МПрП — однієї з найбільш «загадкових» галузей права.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Савальский В. А.* Основы философии права в научном идеализме. Марбургская школа философии: Коген, Наторп, Штаммлер и др. — М., 1908.
2. *Мережко А. А.* Психологическая теория международного права (публичного и частного). — Одесса, 2012.
3. *Матвеев Г. К.* Предмет, система и задачи дальнейшего развития международного частного права // Советский ежегодник международного права. — М., 1980. — С. 284–291.
4. *Богуславский М. М.* Международное частное право. — М., 1989.
5. *Фельдман Д. И.* О системе международного права // Советский ежегодник международного права. — М., 1979.
6. *Мюллерсон Р. А.* О соотношении международного публичного, международного частного и национального права // Советское государство и право. — 1982. — № 2. — С. 80–89.
7. *Международное частное право* : учебник / под ред. Г. К. Дмитриевой. — М., 2000.
8. *Мережко А.* Проблемы юридической герменевтики: международное право, гражданское право, международное частное право // Український часопис міжнародного права. — 2002. — № 2. — С. 16–20.
9. *Dutoit B.* The Rome Convention on the Choice of Law for Contracts // European Private International Law / Edited by Bernd von Hoffman. — Nijmegen, 1998. — P. 47–50.
10. *Міжнародне приватне право* : науково-практичний коментар закону / за ред. А. Довгерта. — Х., 2008.
11. *Бланкенбург Э.* Голландская правовая культура // Голландская правовая культура / отв. ред. В. В. Бойцова и Л. В. Бойцова. — М., 1998.

Довгерт А. С., Мережко О. О. Методологія міжнародного приватного права

Анотація. З метою отримання нових теоретичних знань про міжнародне приватне право (МПрП) автори статті пропонують досліджувати його за допомогою різних наукових методів (переважно непозитивістських), які ще не мають належного використання серед вчених України. В основу міркувань покладена теза про три можливих джерела пізнання явищ навколишнього світу, зокрема права: 1) чуттєвий досвід; 2) розум; 3) інтуїція, які у підсумку ведуть до світоглядів матеріалізму, ідеалізму та інтуїтивізму.

У такому ракурсі МПрП можна досліджувати, по-перше, з точки зору його матеріального змісту (матеріальних інтересів конкретних держав та індивідів). По-друге, МПрП вивчається з точки зору юридичних понять і конструкцій юридичної логіки (позитивізм і юриспруденція понять). Нарешті, у зміст МПрП та його зв'язки з реальним життям можна проникати інтуїтивно.

Ключові слова: міжнародне приватне право, колізійне право, методологія міжнародного приватного права.

Довгерт А. С., Мережко А. А. Методология международного частного права

Аннотация. С целью получения новых теоретических знаний о международном частном праве (МЧП) авторы статьи предлагают исследовать его при помощи различных научных методов (в основном непозитивистских), не нашедших еще должного использования в Украине. В основу рассуждений положен тезис о трех возможных источниках познания явлений окружающего мира, в том числе права: 1) чувствительный опыт; 2) ум; 3) интуиция, которые в конечном итоге ведут к мировоззрениям материализма, идеализма, интуитивизма.

В таком ракурсе МЧП можно исследовать, во-первых, с точки зрения его материального содержания (материальных интересов конкретных государств и индивидов). Во-вторых, МЧП изучается с точки зрения юридических понятий и конструкций юридической логики

(позитивизм и юриспруденция понятий). Наконец, в содержание МЧП и его связи с реальной жизнью можно проникать интуитивно.

Ключевые слова: международное частное право, коллизионное право, методология международного частного права.

Dovhert A., Merezhko O. Methodology of Private International Law

Annotation. In order to obtain new theoretical knowledge about international private law (IPL), the authors of the article propose to investigate it using different research methods (mainly non-positivist), that have not found yet a proper use in Ukraine. The arguments are based on the thesis of three possible sources of perception of the world phenomena, including law: 1) sensitive experience; 2) mind, and 3) intuition that eventually lead to the ideologies of materialism, idealism, intuitionalism.

In this perspective, PIL can be investigated, firstly, from the point of view of its material content (material interests of particular states and individuals). Secondly, PIL is studied from the point of view of legal concepts and structures of juridical logic (positivism and conceptual jurisprudence). Finally, the content of PIL and its relations to real life can be penetrated intuitively.

Key words: private international law, conflict of laws, methodology of PIL.